Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

“YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISHDA INNOVATSIYALARNI KENG JORIY QILISH VA BARQAROR IQTISODIYOTNI INSTITUTSIONAL TARAQQIY ETTIRISH DOLZARBLIGI

INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF A SUSTAINABLE ECONOMY AND WIDE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS DURING THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ И ШИРОКОЕ ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К “ЗЕЛЕНОЙ” ЭКОНОМИКЕ

Onlayin xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2024-yil 20-may

MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri o‘rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O‘zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., “O‘IRIAM” ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro “Nordik” universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., “El-yurt umidi” jamg‘armasi ijrochi direktori o‘rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, t.f.f.d., TAQU katta o‘qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg‘ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o‘g‘li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O‘zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farxod, O‘zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo‘limi boshlig‘i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o‘qituvchisi

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

II shu'ba

"YASHIL" IQTISODIYOTGA INNOVATSIYALARNI KENG JORIY ETISHDA ILMIY TADQIQOT ISHLARINING LOYIHAVIY ISTIQBOLLARI

Section II

DESIGN PERSPECTIVES FOR RESEARCH WORK ON THE WIDE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN THE GREEN ECONOMY

II секция

ПРОЕКТНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ РАБОТ ПО ШИРОКОМУ ВНЕДРЕНИЮ ИННОВАЦИЙ В "ЗЕЛЕНУЮ" ЭКОНОМИКУ

КАПИТАЛ БОЗОРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

Турдиева Узайда Омирбаевна
Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети
мустақил изланувчиси

Ҳозирги кунда мамлакатимизда бизнес ва тадбиркорликнинг ривожланиши асосан тижорат банклари орқали молиялаштирилаётган бўлиб, улар томонидан ажратилаётган кредитларнинг нисбатан юқори фоизда эканлиги ва кўп ҳолларда кредит олишнинг қийинлиги муқобил молиялаштириш манбаларини ривожлантириш эҳтиёжини юзага келтирмоқда. Капитал бозори ана шундай манбалардан бири сифатида эътироф этилаётган бўлиб, у капиталнинг бошқа тури, яъни кредит сингари қарз маблағи ҳисобланмаган акциядорлик капиталини таклиф қилади.

Сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг глобал иқтисодиёт сари тобора очилиб бораётганлиги капитал бозорини ривожлантириш учун кўплаб имкониятларни юзага келтирмоқда. Бундай имкониятлардан самарали фойдаланишда давлатнинг роли ниҳоят даражада юқори бўлиб, сўнгги йилларда ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган бир қатор асосий меъёрий- ҳуқуқий ҳужжатлар капитал бозорининг ривожланишини таъминлаб бермоқда (1-жадвалга қаранг). Мамлакатимизда капитал бозорини ривожлантиришда бир қатор ижобий натижалар қўлга киритилаётган бўлиб, қуйида улар хусусида қисқача маълумот келтириб ўтамиз:

- Ўзбекистон фонд бозорида эркин муомаладаги акцияларнинг бозор капиталлашуви кўрсаткичи йилдан-йилга ошиб бормоқда. Масалан, 2020–2023 йиллар оралиғини оладиган бўлсак, 2020 йилда бу кўрсаткич 242 млн. АҚШ доллари ташкил этган бўлса, 2023 йилга 340 млн. АҚШ долларини ташкил этган, яъни салкам 100 млн. АҚШ доллари миқдорида кўпайган[1];
- эркин муомаладаги акцияларнинг ялпи ички маҳсулотга нисбатан бозор капиталлашуви ҳам сўнгги 4 йил давомида маълум даражада ўсишга эришган. Масалан, 2020 йилда бу кўрсаткич 0,40 % ни ташкил этган бўлса, 2023 йилга келиб 0,42 % ни ташкил этган[2];

1-жадвал: Мамлакатда капитал бозорининг ривожланишини таъминлаётган асосий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар[3]

Ҳужжатлар	Қисқача тавсиф
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 13 апрелдаги “Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ- 6207-сонли Фармони	Ушбу ҳужжат билан 2021–2023 йиллар учун капитал бозорини ривожлантиришнинг мақсадли кўрсаткичлари ишлаб чиқилган бўлиб, булар 2023 йилгача бўлган муддатда мамлакатимизда капитал бозори ривожланишининг асосий йўналишларини белгилаб берди.
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022–2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ – 60-сонли Фармони	Ушбу ҳужжат билан миллий иқтисодиётда қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш бўйича бир қанча муҳим вазифалар белгилаб берилган.
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора – тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-291-сонли Қарори	Ушбу ҳужжат билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 13 апрелдаги ПФ-6207-сонли Фармонида белгиланган вазифаларни амалга ошириш борасида йўл қўйилган камчиликларни таҳлил қилиш ва уларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш белгилаб берилган.
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги “Ўзбекистон−2030” стратегияси тўғрисида”ги ПФ- 158-сонли Фармони	Ушбу ҳужжатда 2030 йилга қадар Ўзбекистон Фонд бозори 20 баробардан ҳам кўп ҳажмда ўсиши кераклиги таъкидланган.

1 “Тошкент” Республика фонд бозорининг расмий интернет сайти. www.uzse.uz
2 Ўша манба
3 Ушбу жадвалдаги маълумотларни келтиришда www.lex.uz сайтидан фойдаланилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги ПҚ-291-сонли Қарори билан капитал бозоридаги регуляторлик вазифаси Иқтисодиёт ва молия вазирлигидан Истиқболли лойиҳалар миллий агентлиги га ўтказилди[4]. Бунинг сабаблари кўп бўлиб, улар орасидан энг асосийси сифатида Иқтисодиёт ва молия вазирлигининг бир вақтнинг ўзида Фонд бозорининг ягона дастурий-техник комплекси ва Корпоратив ахборот ягона порталининг эгаси, шунингдек бир қатор компанияларнинг акционери бўлганлиги боис юзага келган манфаатлар тўқнашувини кўрсатишимиз мумкин ва ҳ.к.

Умуман олганда яна кўплаб каби бу каби ютуқ ва муваффақиятларни келтириш мумкин бўлиб, буларнинг барчаси мамлакатимизда капитал бозорини ривожлантиришга давлат томонидан устувор аҳамият берилаётганлигидан далолат беради. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, капитал бозори, айниқса, унинг ажралмас қисми ҳисобланган фонд бозори ривожланишнинг бошланғич босқичида бўлганлиги боис, табиийки, бир қатор ечимини кутиши керак бўлган муаммолар ҳам мавжуд бўлиб, улар жумласига давлат улушига эга корхона ва банкларнинг IPOга етарли даражада чиқа олмаётганлиги, фонд бозорида муомалада бўлаётган акциялар ликвидлигининг юқори даражада эмаслиги, фонд бозорида хорижий инвесторлар ва агентлар сонининг кам миқдорни ташкил этиши, миноритар акциядорлар ҳуқуқ ва манфаатларининг етарли даражада ҳимоя қилинмаётганлиги ва бошқа шу кабиларни киритиш мумкин.

Мамлакатимиз ҳукумати томонидан юқорида эслатиб ўтганимиздек, бундай муаммоларни бартараф этиш йўлида муҳим қадамлар ташланаётган бўлиб, улар капитал бозорини ривожлантириш орқали мамлакатдаги иқтисодий ўсишни таъминлашга қаратилгандир. Чунки сир эмаски, капитал бозорининг ривожланиши мамлакатнинг асосий макроиқтисодий кўрсаткичи бўлган ялпи ички маҳсулотнинг ўсишига муҳим таъсир кўрсатади, айниқса, капитал бозорининг ажралмас қисми ҳисобланган фонд бозорининг ривожланиши аҳолининг иқтисодий фаоллик даражаси ва расмий даромад манбаларининг ошишига замин яратади, шунингдек, мамлакатда хорижий инвесторларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини юқори даражада ҳимоя қиладиган тизимнинг ривожланишига таъсир кўрсатиб, бу мамлакатнинг глобал бозордаги мавқеини мустаҳкамлашга олиб келади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. “Тошкент” Республика фонд бозорининг расмий интернет сайти. www.uzse.uz
2. www.lex.uz сайтидан фойдаланилди.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора – тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-291-сонли Қарори. www.lex.uz

4 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-291-сонли Қарори. www.lex.uz

MUNDARIJA

I shu'ba

IJTIMOIY-IQTISODIY BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH UCHUN "YASHIL" IQTISODIYOTGA JADAL O'TISH

Section I

ACCELERATED TRANSITION TO A GREEN ECONOMY TO ACHIEVE SOCIO-ECONOMIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

I секция

УСКОРЕННЫЙ ПЕРЕХОД К "ЗЕЛЕНОЙ" ЭКОНОМИКЕ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

The Development of Marketing Innovations in Retail Trade 4
Shakhriyor Sadullaev, Sadullayeva Shahrizoda

Направления совершенствования стратегии компании для успешной организации IPO 9
Шахзод Сайдуллаев

"Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish 11
Abdurahmonov Xolboy To'xtayevich

Тўқимачилик саноати кластерлари инновацион фаолиятининг барқарор ривожланиш муаммолари ва ечимлари 14
Икрамов Мақсад Муратович

O'zbekistonda chakana savdo korxonalarini rivojlanishi va innovatsion faoliyati 20
Karimov Baxrom Ilxomjonovich

Unveiling the Dynamics of Agglomeration Economies in Sustainable Development 24
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich

Kimyo tolalari asosida to'qimachilik mahsulotlari bozorini diversifikatsiyalash usullari 28
Raximov Furqat Jalolovich

Qashqadaryo viloyatida Safari turizmini rivojlantirish dinamikasini o'rganish 32
Ro'ziyev Bobir Akramovich

Брендни шакллантириш ва ривожлантириш бўйича замонавий маркетинг назариялари ва стратегиялари 34
Зияева Шахло Шоакбар қизи

The Development of Marketing Innovations in Retail Trade 37
Shakhriyor Sadullaev, Sadullayeva Shahrizoda

Ногиронлиги бор шахсларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш масалалари 42
Каримов Бекзоджон Илхомович

Ichki turizmni rivojlanlantirish tashkiliy mexanizmining asosiy prinsiplari 45
Dehqonov Burxon Rustamovich

"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda ko'zi ojizlar bandligining innavatsion yechimi 48
Usmonov Ziyodulla Ulmas o'g'li

Аудиторлик текширувини халқаро стандартлар асосида ташкил этиш хусусиятлари 51
Исмоилова Феруза Исроиловна

II shu'ba
"YASHIL" IQTISODIYOTGA INNOVATSIYALARNI KENG JORIY ETISHDA
ILMIY TADQIQOT ISHLARINING LOYIHAVIY ISTIQBOLLARI
Section II
DESIGN PERSPECTIVES FOR RESEARCH WORK ON THE WIDE IMPLEMENTATION
OF INNOVATIONS IN THE GREEN ECONOMY
II секция
ПРОЕКТНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ РАБОТ
ПО ШИРОКОМУ ВНЕДРЕНИЮ ИННОВАЦИЙ В "ЗЕЛЕНУЮ" ЭКОНОМИКУ

Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish 56
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi

Rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi tahlili 58
Axmedov Doniyorbek Ulugbek o'g'li

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari 60
Kultayev Farxod Shavkatovich

Янги Ўзбекистонда инсон экологиясини юксалтиришнинг инновацион механизмлари 62
Ҳакимов Назар Ҳакимович, Рахмонов Дўстмурод Абдиназарович

Тадбиркорлик субъектларини ривожлантиришда саноат ипотекасининг ўрни 67
Султанов Бахром Бегдуллаевич

Ижтимоий ҳимояни ривожлантиришда янгича ёндашувлар 70
Каримов Бекзоджон Илхомович

Капитал бозорини ривожлантириш масалалари 72
Турдиева Узайда Омирбаевна

Инновацион тараққиёт йўлига ўтиш даврида меҳнатга ҳақ тўлашнинг рағбатлантирувчи таъсирини оширирилиши 74
Алимжон Қулматов

Zamonaviy logistika tizimida marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish 78
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.